मुख्य अभियंता, लघु पाटबंधारे (स्थानिक स्तर) पुणे.
लघु पाटबंधारे योजनांसंबंधीचा १.४.२०११ चा अहवाल.

महाराष्ट्र राज्य भौगोलिक क्षेत्रफळाच्या बाबतीत भारतातील तिस-या क्रमांकाचे मोठे राज्य आहे. २००१ च्या जनगणनेनुसार राज्याची लोकसंख्या ९.६९ कोटी आहे व ती भारताच्या एकूण लोकसंख्येच्या ९.४ टक्के आहे. लोकसंख्येच्या बाबतीत महाराष्ट्र हे उत्तर प्रदेश या राज्याच्या खालोखाल दुसऱ्या क्रमांकाचे मोठे राज्य आहे. राज्यात एकूण ३५ जिल्हे असून ३५४ तालुके आहेत. राज्याचे एकूण भौगोलिक क्षेत्र ३.०८ लक्ष चौ.कि.मी.(३०८लक्ष हेक्टर) असून त्यापैकी २२५ लक्ष हेक्टर क्षेत्र लागवडीयोग्य आहे. लागवडीयोग्य क्षेत्राचे एकूण भौगोलिक क्षेत्राशी प्रमाण ७३ टक्के आहे.

राज्याच्या अर्थव्यवस्थेमध्ये कृषी क्षेत्र महत्त्वाचे आहे. कारण बहुतांशी जनतेचे जीवन शेती व शेतीवर आधारीत पूरक उद्योगावर अवलंबून आहे. राज्याच्या एकूण लोकसंख्येपैकी ५८ टक्के लोकसंख्या ग्रामीण भागातील आहे. कृषी उत्पादनामध्ये पुरेसे कालबध्द नियोजन आणि निश्चित सिंचन व्यवस्थेला महत्त्व आहे. सिंचन व्यवस्थेमुळे ग्रामीण भागात कृषी क्षेत्रात उत्पादन वाढल्याने अधिक रोजगार निर्माण झाला आहे. राज्यातील बहुतांशी लोक चरितार्थासाठी शेतीवर अवलंबून असल्याने राज्याच्या अर्थव्यवस्थेमध्ये कृषी व संलग्न व्यवसायांना महत्वाचे स्थान प्राप्त झाले आहे. त्यामुळेच शेती हा ग्रामीण अर्थव्यवस्थेचा पाया आहे असे म्हटले जाते. सिंचनामुळे ग्रामीण अर्थव्यवस्थेचा पाया बळकट झाला आहे. राज्यात सिंचन क्षमता निर्माण झालेले ८५ मोठे,२५७ मध्यम आणि ३१०३ लघु (राज्यस्तरीय) असे एकूण ३४४५ प्रकल्प आहेत. याशिवाय ग्रामविकास व जलसंधारण विभागाच्या अखत्यारीत असलेले ६४३९१ प्रकल्प आहेत. उपरोक्त सर्व सिंचन प्रकल्पाद्वारे निर्माण झालेली सिंचन क्षमता ६२.९२ लक्ष हेक्टर आहे.

महाराष्ट्र जल व सिंचन आयोग १९९९ नुसार भुपृष्ठावरील साठविलेल्या पाण्याद्वारे व लाभक्षेत्रातील विहीरीद्वारे ८५ लक्ष हेक्टर क्षेत्र सिंचनाखाली येऊ शकेल असे अनुमानित केले आहे. मोठे व मध्यम प्रकल्प बांधण्यासाठी मोठा भांडवली खर्च करावा लागतो, प्रकल्पासाठी जमीन संपादन करावी लागते. प्रकल्पामुळे बाधीत होणाऱ्या लोकांचे पुनर्वसन करावे लागते आणि

सिंचन क्षमता निर्माण होण्यास बराच कालावधी लागतो. लघु पाटबंधारे योजना अल्पकाळात पूर्ण होऊन सिंचन क्षमतेचा लाभ देण्यास उपयुक्त ठरतात. त्यासाठी भांडवली खर्च कमी करावा लागतो. जलसंधारण विभागामार्फत आतापर्यंत ६४३९१ लघु पाटबंधारे योजना (० ते २५० हेक्टर पर्यंत सिंचन क्षमतेच्या) पूर्ण झालेल्या आहेत. त्याद्वारे १५.५५ लक्ष हेक्टर सिंचन क्षमता निर्माण झालेली आहे.

दुष्काळी परिस्थितीवर कायमस्वरुपी उपाययोजना करण्याच्या दृष्टीने पिण्यासाठी व सिंचनासाठी लघु पाटबंधारे योजना अत्यंत उपयोगी आहेत. त्या दृष्टीने २५० हेक्टर पर्यंत सिंचन क्षमता असलेल्या ल.पा.योजनांचे बांधकाम,देखभाल, दुरुस्ती व व्यवस्थापनाचे काम शासनाने शासन निर्णय क्रमांक-१०९२/(२८/३/९२)/आ/(क्षेप्र), पाटबंधारे विभाग, दिनांक ३०.९.१९९२ नुसार ग्रामविकास व जलसंधारण विभागाकडे सोपविले आहे. प्रशासकीय नियंत्रण ठेवण्यासाठी मुख्य अभियंता, लघु पाटबंधारे (स्था.स्तर) पुणे यांचे अधिपत्याखाली ६ मंडळ, २६ विभागीय व १२७ उपविभागीय कार्यालये कार्यान्वित आहेत. याशिवाय ठाणे मंडळांतर्गत २ विभाग व ६ उपविभाग आणि नाशिक मंडळांतर्गत २ विभाग व ५ उपविभाग निर्मित करण्यासाठीचा प्रस्ताव जलसंधारण विभागास पाठविला असुन शासनाच्या विचाराधीन आहे. महाराष्ट्रातील ११ जिल्ह्यात के.एफ.डब्ल्यू.जर्मन बँक व महाराष्ट्र शासन यांनी लघु पाटबंधारे प्रकल्प महाराष्ट्र (एम.आय.पी.एम.) हा कार्यक्रम सन २००१ पासून कार्यान्वीत झाला आहे व या कार्यक्रमाची सांगता दि.३०/०६/२०११ रोजी पुर्ण झालेली आहे.

२५० हेक्टर पर्यंत सिंचन क्षमतेच्या लघु पाटबंधारे प्रकल्पांचे सर्वेक्षण पाटबंधारे विभागाद्वारे करण्यात येत होते. परंतु जलसंपदा विभागाकडे कामाचा भार अधिक असल्याने सर्वेक्षण लघु पाटबंधारे (स्था.स्तर) मार्फत करण्यात येते. या प्रकल्पांचे ० ते १०० हेक्टर सिंचन क्षमतेच्या ल.पा.योजनांना प्रशासकीय मान्यता देणे व त्यांची बांधकामे ही जिल्हा परिषदेकडून करण्यात येतात. तांत्रिक मार्गदर्शन फक्त मुख्य अभियंता / अधीक्षक अभियंता, लघु पाटबंधारे (स्था.स्तर) मंडळ यांचेमार्फत देण्यात येते. १०१ ते २५० हेक्टर सिंचन क्षमतेच्या ल.पा.योजनांची कामे लघु पाटबंधारे (स्था.स्तर) कार्यालयामार्फत करण्यात येतात. या योजनांच्या कामांना प्रशासकीय मान्यता ग्रामविकास व जलसंधारण विभागाकडून तसेच जलसंधारण महामंडळाकडून देण्यात येते.

जलसंपत्ती क्षेत्रातील सुधारणा

जगभरात भविष्यातील पाण्याचा वापर व लोकसंख्या यामध्ये वर्ष २०२५ च्या सुमारास दुप्पट वाढ अपेक्षित आहे. अशा परिस्थितीत उपलब्ध जलसंपदेचा यथायोग्य विकास व वापर करण्यावर जो दबाव येणार आहे, त्यामध्ये लोकसंख्येतील अभूतपूर्व वाढ, वेगवान आर्थिक विकासाची निकड, लोकांच्या राहणीमानाच्या दर्जातील वाढ, अन्नधान्याची वाढीव आवश्यकता व पर्यायाने सिंचन क्षेत्राच्या व्यापक विस्ताराची गरज, औद्योगिक विकास, या सर्वांचा प्रामुख्याने वाटा असणार आहे. यासाठी पाणी या मर्यादीत नैसर्गिक साधनसामग्रीचा कल्पकतेने वापर करुन सुक्ष्म जल सिंचनाचे तंत्रज्ञान आणि जल व्यवस्थापन कार्यक्षमतेने होणे आवश्यक आहे. राज्यात जल व्यवस्थापन कार्यक्षमतेने व्हावे यासाठी अलिकडच्या काळात म्हणजे सन २००१ पासून पुढील प्रमुख धोरणात्मक निर्णय व प्रशासकीय सुधारणा करण्यास तथा राबविण्यास सुरुवात झाली.

शासनाने राज्यात **'महाराष्ट्र सिंचन पध्दतींचे शेतक-यांकडून व्यवस्थापन अधिनियम २००५'**लागू केला आहे. सदरच्या अधिनियमाद्वारे सर्व पाटबंधारे प्रकल्पांवर विविध स्तरांवर पाणी वापर संस्था स्थापन करण्यात येणार आहेत. सदर कायद्याच्या कलम ५२ नुसार या पाणी वापर संस्थांनी त्यांच्या त्यांच्या कार्यक्षेत्रामध्ये देखभाल दुरुस्तीचे काम करावयाचे आहे. यासाठी होणारा खर्च पाणी वापर संस्थेने अधिनियमाद्वारे प्राप्त झालेल्या अधिकारानुसार त्यांच्या कार्यक्षेत्रातील सदस्यांकडून सिंचन पाणीपट्टी वसुलीतून पाणी वापर संस्थांना मिळणा-या वाटपाच्या रकमेतून भागवावयाचा आहे.

कोल्हापूर पध्दतीच्या बंधारेचे निडल्स (लोखंडी बर्गे) वापर बंद करून (FRP) निडल्स वापरणे योग्य ठरते. जेणेकरून लोखंडी बर्गे गंजणे, चोरीला जाणे इ. टाळणे शक्य होईल.

'महाराष्ट्र सिंचन पध्दतींचे शेतक-यांकडून व्यवस्थापन अधिनियम २००५' या अधिनियमांतर्गत मुख्य कालव्यासहित वितरण व्यवस्थेचे देखभाल दुरुस्तीचे काम पाणी वापर संस्थेकडे सोपविण्यात येणार असल्यामुळे राज्य शासनाला या अधीसूचीत कार्यक्षेत्राकरीता भविष्यात देखभाल दुरुस्तीकरिता कोणत्याही प्रकारची आर्थिक तरतूद अर्थसंकल्पात करावी लागणार नाही.

उपरोक्त अधिनियमाद्वारे सर्व पाणी वापर संस्थांना त्यांच्या सदस्यांकडून सिंचन पाणीपट्टी आकारणी व वसुलीचे अधिकार देण्यात आलेले आहेत. तसेच सर्व सदस्यांकडून पाणीपट्टी वसुल करण्याचे बंधनही त्या त्या पाणी वापर संस्थांवर घालण्यात आलेले आहेत. यामुळे यापूर्वी जी वसुली होत होती ती हे अधिकार पाणी वापर संस्थेकडे हस्तांतरित झाल्यानंतर वाढविण्याची जबाबदारी पाणी वापर संस्थेची राहणार आहे. प्रत्येक पाणी वापर संस्थेला त्यांच्या कार्यक्षेत्राकरिता उपलब्ध होणा-या पाण्यातून कोणते पिक घ्यावयाचे याचे स्वातंत्र्य असल्यामुळे पाण्याचा काटकसरीने परिणामकारक वापर होऊन उत्पादन वाढविणे अपेक्षित आहे. तसेच पाणी वापर संस्थेस घनमापन पध्दतीने पाणी मोजून देण्यात येणार असल्यामुळे सिंचित क्षेत्राची मोजणी करण्याचे काम जलसंपदा विभागाकडे राहणार नाही. त्यामुळे प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र व मोजणी केलेले क्षेत्र यामध्ये सध्या जी तफावत आढळते ती कमी होण्याच्या दृष्टीने वाटचाल सुरु होईल. प्रस्तुत निर्णयामध्ये फक्त सिंचनापोटी वसूल होणा-या पाणीपट्टीतून देखभाल व दुरुस्तीचा निधी पाणी वापर संस्थांना उपलब्ध करुन द्यावयाचा आहे.

प्रकल्पाचे सिंचन व्यवस्थापन देखभाल व दुरुस्ती यासाठी १०१ ते २५० हे.सिंचनक्षमतेच्या ७३ योजना लाभधारकांच्या सहकारी पाणी वापर संस्थांना हस्तांतरीत करण्यात आल्या आहेत. २९१ योजना सहकारी पाणी वापर संस्थांना हस्तांतरीत करण्याचे प्रस्तावित आहे.

२५० हेक्टर पर्यंतच्या सिंचन क्षमतेच्या लघु पाटबंधारे योजनांमध्ये लघु पाटबंधारे तलाव, कोल्हापूर पध्दतीचे बंधारे, वळवणी बंधारे, उपसा सिंचन योजना, साठवण तलाव, माजी मालगुजारी तलाव, पाझर तलाव, गांव तलाव व भूमिगत बंधारे या प्रकारच्या योजनांचा समावेश आहे. यामधील ल.पा.तलाव, को.प.बंधारे, वळवणीचे बंधारे, उपसा सिंचन योजना, साठवण तलाव व माजी मालगुजारी तलाव या योजनांद्वारे प्रत्यक्ष सिंचन क्षमता निर्माण होते तर पाझर तलाव, गांव तलाव व भूमिगत बंधारे या योजनांद्वारे अप्रत्यक्ष सिंचन क्षमता निर्माण होते.

<u>०ते२५०हे. सिंचन क्षमता असणा-या लघु पाटबंधारे योजनांची दि.१.४.२०११ ची स्थिती-</u>

पूर्ण ल.पा.योजना :-

राज्यामध्ये आतापर्यंत २५० हे.पर्यंत सिंचन क्षमता असणाऱ्या ६४३९१ लघु पाटबंधारे योजना पूर्ण झाल्या असून त्याद्वारे १५.५५ लक्ष हेक्टर सिंचन निर्मिती झालेली आहे. त्यासाठी रु.४५८७ कोटी एवढा खर्च झालेला आहे.

प्रगतीपथावरील ल.पा.योजना :-

०-२५० हेक्टर पर्यंत सिंचन क्षमता असलेल्या ६७०४ योजना प्रगतीपथावर असून त्याद्वारे १.९१ लक्ष हेक्टर सिंचन क्षमता निर्माण होऊ शकेल, त्यासाठी रु.२७६९ कोटी एवढा खर्च संभवतो.

भविष्यकालीन ल.पा.योजना :-

भविष्यकाळात २५० हेक्टर पर्यंत सिंचन क्षमता असणाऱ्या १०५९७ ल.पा.योजना पूर्ण करता येतील, यामुळे ३.६० लक्ष हेक्टर सिंचन क्षमता निर्माण होईल त्यासाठी रु.१७३५ कोटी एवढया निधीची आवश्यकता आहे. या योजनांचा प्रकारनिहाय व जिल्हानिहाय तपशिल सोबतच्या प्रपत्र एक ते पाच मध्ये जोडला आहे. परिशिष्ट "अ" मध्ये सर्व योजनांचा एकत्रित गोषवारा दिला आहे. अंतिमतः पूर्ण झालेल्या योजना व यानंतर पूर्ण होऊ शकणाऱ्या अशा एकूण ८१६९४ योजनांमुळे सुमारे २१.०६ लक्ष एवढी सिंचन निर्मिती होऊ शकेल.

*** @@ ***

प्रस्तावना

पाणी ही प्रमुख व मौल्यवान नैसर्गिक साधनसंपत्ती आहे.दिवसेंदिवस तिचा काटकसरीने वापर करणे गरजेचे झाले आहे. उशिरा व अनियमित येणारा पाऊस व त्यामुळे वारंवार उदभवणा-या दुष्काळग्रस्त परिस्थितीचा सामना करावा लागतो. वाढती लोकसंख्या व औद्योगिक प्रगतीमुळे शेतीसाठी लागणा-या पाण्याची उपलब्धता कमी होऊ लागली आहे.त्यामुळे सिंचनासाठी पाण्याचा वापर काटकसरीने व आधुनिक तंत्रज्ञानाच्या सहाय्याने करणे गरजेचे झालेले आहे.

मोठे व मध्यम प्रकल्प पूर्ण होण्यास लागणारा कालावधी, भूसंपादन, पुनर्वसन व येणारा मोठा खर्च यामुळे फायदे मिळण्यास उशीर लागतो व त्यामुळे प्रकल्प खर्चातही वाढ होते. त्या तुलनेत लघु पाटबंधारे म्हणजे लघु सिंचन प्रकल्प, पाझर तलाव, कोल्हापूर पध्दतीचे बंधारे, गांव तलाव इ. सिंचनासाठी व पिण्याचे पाण्यासाठी निश्चितपणे फलदायी ठरतात.

पाणलोट विकास करणेचे दृष्टीने कृषी विभाग, लघु पाटबंधारे विभाग, सामाजिक वनीकरण या शासनाचे तीनही विभागाचे योगदान महत्त्वाचे ठरते. कृषी विभागामार्फत ढाळीचे बांध, भात खाचरे, बांध बंदिस्ती, गॅबियन बंधारे, शेत बांध बंदिस्ती (कंपार्टमेंट बंडिंग) बांध, अनगड दगडी बांध, माती नाला बांध, सिमेंट नाला बांध, वळण बंधारे, सलग समपातळी चर (सी.सी.टी.) इ. मृद व जलसंधारणाची कामे प्राथम्याने घेण्यात येतात व त्याचे खालचे बाजूला पाझर तलाव,को.प.बंधारे व लघु पाटबंधारे तलावाची कामे घेण्यात येतात. वन विभागामार्फत वनतळी व वनबंधारे घेण्यात येतात. या पुस्तिकेत लघु पाटबंधारे योजनांचा संख्यात्मक आढावा घेण्यात आलेला आहे.

वरील जलसंधारण व मृदसंधारण कामाची महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजना २००५ (MGNREGA) शी सांगड घालून कामे पूर्ण करणे अगत्याचे ठरते आहे. यामध्ये केंद्रशासनाचा उपलब्ध होणा-या निधीमुळे काम करणे सोपे होत आहे. तसेच जर्मन अर्थसहाय्य, नाबार्ड अर्थसहाय्य, केंद्रशासन व राज्य शासन यांचेकडून होणा-या निधीतून या योजना राबविण्यात येतात. पूर्ण योजनांचे सिंचन व्यवस्थापन लाभधारकांचे सहकारी संस्थांकडे सुपूर्द केले जाते. सिंचन व्यवस्थापनात लाभधारकांचा सहभाग यशस्वी होण्यासाठी कार्यन्वित पाणी वापर संस्थाचे व्यवस्थापन कार्यक्षम राहून संस्थास्वबळावर सुद्ढपणे कार्यरत राहणे आवश्यक आहे.पाणी वापर संस्थाना प्रोत्साहन देण्यासाठी पाणीवापर संस्थांच्या व्यवस्थापनामध्ये स्पर्धा निर्माण होण्यासाठी महात्मा फुले पाणी वापर संस्था अभियान व त्या अंतर्गत दरवर्षी पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर .पाणी वापर संस्था व्यवस्थापन पुरस्कार स्पर्धा आयोजित करण्याचा निर्णय शासनस्तरावर झालेला आहे.

दि. ०१/०२/२००१ रोजी जर्मन अर्थसहाय्यित प्रकल्पात एकूण २८ धरणे पूर्ण असून त्या अंतर्गत कालवे / उपसासिंचन योजना पूर्ण आहेत. हस्तांतरण कार्यवाही प्रकल्पांची पूर्ण असून प्रकरणांची कार्यवाही प्रगतीपथावर आहे. प्रकल्प दि. ३०/०६/२०११ रोजी पूर्ण झाला असून सिंचन निर्मिती हेक्टर झाली आहे. एकूण लाभधारक आहेत.

राष्ट्रीय कृषी विभाग योजने अंतर्गत (RKVY) नागपूर विभागात माजी मालगुजारी तलावांची दुरुस्ती प्रस्तावित असून कामे पूर्ण झाली असून त्याद्वारे हेक्टर क्षेत्र पुन:स्थापित झाले आहे. तसेच केंद्रसरकारच्या जलसंसाधन विभागामार्फत दुरूस्ती, नुतनीकरण व पुर्नस्थापन (Repair, Renovation & Restoration) योजने अंतर्गत योजना प्रस्तावित असून कार्यवाही प्रगतीपथावर आहे. त्यायोगे पुनस्थापित होणारे क्षेत्र हेक्टर आहे.

जलसंधारणाची नविन कामे घेणे व जुन्या तलावांची दुरूस्ती करणे यामुळे पाणी साठा होत असल्याने भूगर्भातील पाण्याची पातळी वाढते व सिंचन निर्मिती होत असल्याने जलसंधारणाची उपयुक्तता प्रभावीपणे दिसून आली आहे.तसेच पाणी योजनेचे स्त्रोत बळकटीकरण यासाठी जलसंधारण कामांचा चांगला उपयोग होत आहे.

सदरहु पुस्तिका का.अ.(स्था.स्तर), का.अ.(जि.प.),लघु पाटबंधारे विभाग यांचेकडून अ.अ.(स्था.स्तर) मंडळ यांचे मार्फत माहिती प्राप्त करुन या कार्यालयाचे अधिपत्याखालील सां्ख्यिकी कक्षातील अधिकारी व कर्मचारी यांनी व सहाय्यक मुख्य अभियंता (प्रशासन) यांनी माहितीपुस्तिका तयार केलेली आहे व ही पुस्तिका राज्याचे आर्थिक नियोजनासाठी उपयुक्त ठरेल अशी अपेक्षा आहे.

(ह.मे. शिंदे)
मुख्य अभियंता,
लघु पाटबंधारे (स्थानिक स्तर)
महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

सिंचन क्षमता

(१०१ ते २५० हेक्टर)

.

प्रपत्र – १	जिल्हानिहाय पूर्ण झाले्ल्या ल.पा.योजना.
प्रपत्र – २	जिल्हानिहाय प्रगती पथावरील ल.पा.योजना.
प्रपत्र – ३	जिल्हानिहाय मंजूर परंतु सुरु न झालेल्या ल.पा.योजना.
प्रपत्र – ४	सर्वेक्षण/अंदाजपत्रके चालू असलेल्या ल.पा.योजना.
प्रपत्र – ५	भविष्यकालीन ल.पा.योजना.

सिंचन क्षमता

(० ते १०० हेक्टर)

.

प्रपत्र – १	जिल्हानिहाय पूर्ण झाले्ल्या ल.पा.योजना.
प्रपत्र – २	जिल्हानिहाय प्रगती पथावरील ल.पा.योजना.
प्रपत्र – ३	जिल्हानिहाय मंजूर परंतु सुरु न झालेल्या ल.पा.योजना.
प्रपत्र – ४	सर्वेक्षण/अंदाजपत्रके चालू असलेल्या ल.पा.योजना.
प्रपत्र – ५	भविष्यकालीन ल.पा.योजना.

सत्यमेव जयते

महाराष्ट्र शासन

ग्रामविकास व जलसंधारण विभाग

लघु पाटबंधारे प्रकल्पांची सिंचनक्षमता

० ते २५० हेक्टर्स जिल्हा निहाय माहिती

(दिनांक १/४/२०११ रोजीची स्थिती)

मुख्य अभियंता,
लघु पाटबंधारे (स्थानिक स्तर)
महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

अनुक्रमणिका

अ. क्र	तपशिल	पृष्ठ क्रमांक
१.	**लघु पाटबंधारे योजना संबंधीचा १/४/२०११ चा अहवाल.**	१-५
२.	**आलेख**	६-७
३.	**१/४/२०११ रोजी पूर्ण झालेल्या लघु पाटबंधारे योजनांची यादी (स्था.स्तर)**	८-१६
४.	**लघु पाटबंधारे योजनांची सिंचन क्षमता/किंमत या बाबतची माहिती - गोषवारा**	
	अ) एकूण महाराष्ट्र राज्याचा गोषवारा.	१७
	ब) ठाणे विभाग.	१८
	क) नाशिक विभाग.	१९
	ड) पुणे विभाग.	२०
	इ) औरंगाबाद विभाग.	२१
	फ) अमरावती विभाग.	२२
	ग) नागपूर विभाग.	२३
५.	**१) जिल्हा निहाय गोषवारा - पूर्ण झालेल्या ल.पा. योजना.**	
	१) १०१ ते २५० हे. पूर्ण झालेल्या ल.पा. योजना - जिल्हा निहाय .	२४-२५
	अ) प्रत्यक्ष सिंचनाच्या योजना.	२६
	ब) अप्रत्यक्ष सिंचनाच्या योजना.	२७
	२) ० ते १०० हे. पूर्ण झालेल्या ल.पा. योजना - जिल्हा निहाय .	२८-२९
	अ) प्रत्यक्ष सिंचनाच्या योजना.	३०
	ब) अप्रत्यक्ष सिंचनाच्या योजना.	३१
६.	**२) जिल्हा निहाय गोषवारा - प्रगतीपथावरिल ल.पा. योजना.**	
	१) १०१ ते २५० हे. प्रगतीपथावरिल ल.पा. योजना - जिल्हा निहाय .	३२-३३
	२) ० ते १०० हे. प्रगतीपथावरिल ल.पा. योजना - जिल्हा निहाय .	३४-३५
७.	**३) जिल्हा निहाय गोषवारा - मंजूर परंतू सुरू न झालेल्या ल.पा. योजना.**	
	१०१ ते २५० हे. सिंचन क्षमता	
	अ) प्रत्यक्ष सिंचनाच्या योजना.	३६
	ब) अप्रत्यक्ष सिंचनाच्या योजना.	३७
	० ते १०० हे. सिंचन क्षमता	
	अ) प्रत्यक्ष सिंचनाच्या योजना.	३८
	ब) अप्रत्यक्ष सिंचनाच्या योजना.	३९
८.	**४) जिल्हा निहाय गोषवारा - सर्वेक्षण अंदाजपत्रके चालू असलेल्या योजना.**	
	१०१ ते २५० हे. सिंचन क्षमता	
	अ) प्रत्यक्ष सिंचनाच्या योजना.	४०
	ब) अप्रत्यक्ष सिंचनाच्या योजना.	४१
	० ते १०० हे. सिंचन क्षमता	
	अ) प्रत्यक्ष सिंचनाच्या योजना.	४२

	ब) अप्रत्यक्ष सिंचनाच्या योजना.	४३
९.	**५) जिल्हा निहाय गोषवारा - भविष्यकालीन योजना.**	
	१०१ ते २५० हे. सिंचन क्षमता	
	अ) प्रत्यक्ष सिंचनाच्या योजना.	४४
	ब) अप्रत्यक्ष सिंचनाच्या योजना.	४५
	० ते १०० हे. सिंचन क्षमता	
	अ) प्रत्यक्ष सिंचनाच्या योजना.	४६
	ब) अप्रत्यक्ष सिंचनाच्या योजना.	४७
१०.	**सिंचन क्षमता १०१ ते २५० हेक्टर्स प्रपत्रे १ ते ५.**	
	अ) प्रपत्र - १ - जिल्हा निहाय पूर्ण झालेल्या ल.पा. योजना.	४८-५६
	ब) प्रपत्र - २ - जिल्हा निहाय प्रगतीपथावरिल ल.पा. योजना.	५७-६५
	क) प्रपत्र - ३ - जिल्हा निहाय मंजूर परंतु सुरू न झालेल्या ल.पा. योजना.	६६-६७
	ड) प्रपत्र - ४ - सर्वेक्षण/ अंदाजपत्रके चालू असलेल्या ल.पा. योजना.	६८
	इ) प्रपत्र - ५ - भविष्यकालीन ल.पा. योजना.	६९
११.	**सिंचन क्षमता ० ते १०० हेक्टर्स प्रपत्रे १ ते ५.**	
	अ) प्रपत्र - १ - जिल्हा निहाय पूर्ण झालेल्या ल.पा. योजना.	७०-७८
	ब) प्रपत्र - २ - जिल्हा निहाय प्रगतीपथावरिल ल.पा. योजना.	७९-८७
	क) प्रपत्र - ३ - जिल्हा निहाय मंजूर परंतु सुरू न झालेल्या ल.पा. योजना.	८८-८९
	ड) प्रपत्र - ४ - सर्वेक्षण/ अंदाजपत्रके चालू असलेल्या ल.पा. योजना.	९०-९१
	इ) प्रपत्र - ५ - भविष्यकालीन ल.पा. योजना.	९२-९३
१२.	**शुध्दीपत्रक**	

*** @@ ***

लघु पाटबंधारे योजनांची सिंचनक्षमता व किंमत

(राज्य व मंडळनिहाय गोषवारा)

०१/०४/२०११ अखेर पूर्ण झालेल्या
लघु पाटबंधारे योजनांचा
जिल्हानिहाय गोषवारा
(० ते १०० हेक्टर व १०१ ते २५० हेक्टर)

०१/०४/२०११ अखेर प्रगतीपथावरील
लघु पाटबंधारे योजनांचा
जिल्हानिहाय गोषवारा
(० ते १०० हेक्टर व १०१ ते २५० हेक्टर)

०१/०४/२०११ अखेर
मंजूर परंतू सुरू न झालेल्या
लघु पाटबंधारे योजनांचा
जिल्हानिहाय गोषवारा
(० ते १०० हेक्टर व १०१ ते २५० हेक्टर)

०१/०४/२०११ अखेर
सर्वेक्षण अंदाजपत्रके चालू असलेल्या योजनांचा
जिल्हानिहाय गोषवारा
(० ते १०० हेक्टर व १०१ ते २५० हेक्टर)

०१/०४/२०११ अखेर
भविष्यकालीन योजनांचा
जिल्हानिहाय गोषवारा
(० ते १०० हेक्टर व १०१ ते २५० हेक्टर)

०१/०४/२०११ अखेर
लघु पाटबंधारे योजनांची
सिंचन क्षमता
(१०१ ते २५० हेक्टर)

०१/०४/२०११ अखेर
लघु पाटबंधारे योजनांची

सिंचन क्षमता
(० ते १०० हेक्टर)

सांख्यिकी कक्ष,
दि. /०१/२०१२.

सविनय सादर,

लघु पाटबंधारे योजांची ० ते १०० व १०१ ते २५० हे. सिंचा क्षमतेची दि.१/४/२०११ रोजीची जिल्हा पुस्तिका तयार करण्यासाठी आवश्यक असणारी माहिती सर्व मंडळ कार्यालाकडू प्राप्त झाली. सदर माहितीतील
त्रुटी / विसंगती बाबत संबंधीत मंडळ कार्यालयांकडू खुलासा खालीलप्रमाणे प्राप्त झालेला आहे.

(सिं.क्षमता - हेक्टर)

अ.क्र.	जिल्हा	बाब	सा २०१० साठी पुरविलेली माहिती	सा २०११ साठी पुरविलेली माहिती	फरक	खुलासा
१	२	३	४	५	६	७
१	**प्रपत्र-१ : पूर्ण झालेल्या योजा (०-१०० हे.)ाशिक मंडळ**					
	गाव तलाव					
	ांदुरबार	संख्या	१७९	१२५	-५४	सदर आकडेवारी आता दुरुस्ती क ाश्चित आकडेवारी आहे.
	अहमदागर	संख्या	५७८	५७१	-७	सदर आकडेवारीत मुद्ण दोषामुळे माहितीत आता दुरुस्ती करुा ाश्चि आकडेवारी आहे..
	पाझर तलाव					
	ांदुरबार	संख्या	४५५	४४५	-१०	
२	**प्रपत्र २ प्रगतीपथावरिल योजा (० ते १००हे.)**					
	को.प.बंधारे जळगांव	संख्या	७२	१४	-५८	७२ हा आकडा ऐवजी १४ हा आक ग्राहय धरावा.
	पाझर तलाव - ाशिक	संख्या	२०१	५६	-१४५	**मुद्रण**दोष
	धुळे	संख्या	४०४	४९	-३५५	
३	**प्रपत्र २ प्रगतीपथावरिल योजा (१०१ ते २५०हे.)**					
	ल.पा.तलाव					
	जळगांव	संख्या	१५	९	-६	२ पूर्णमध्ये वाढ परंतु ४ योजा कम दाखविल्या आहेत.
४	**ागपूर मंडळ प्रपत्र १ पूर्ण झालेल्या योजा (१०१-२५० हे.)**					
	ल.पा.यो. चंद्रपूर	संख्या	१४	१३	-१	सा २०१० चे पुस्तिकेत १४ लपात दर्शविले होते.त्यापैकी १३ लपात १ २५०हे.सिं.क्षचे असू १ लपात ०-१००हे.सिं.क्षमतेचा आहे.
	वर्धा	संख्या	१३	१२	-१	सा २०१० चे पुस्तिकेत १३ लपात दर्शविले होते.त्यापैकी १२ लपात १ २५०हे.सिं.क्षचे असू १ वळवणी बंधारा१०१-२५० हे. सिं.क्षमतेचा आहे.
अ.क्र.	जिल्हा	बाब	सा २०१० साठी पुरविलेली माहिती	सा २०११ साठी पुरविलेली माहिती	फरक	खुलासा
१	२	३	४	५	६	७
५	**प्रपत्र २ : प्रगतीपथावरिल**	**(१०१-२५० हे.)**				

	योजा					
	ल.पा.यो					
	ागपूर	एकूण खर्च	५४६	८	-५३८	सा २०१० मध्ये २ प्रकल्प प्रगतीपथ होते.त्यापैकी १ प्रकल्प पूर्ण झालेल आहे.एकच प्रकल्प प्रगतीपथावर असल्यामुळे खर्च कमी दिसतो.
	को.प.बंधारे चंद्रपूर	एकूण खर्च	३१२	११७	-१९५	प्रगतीपथावर असलेल्या कोपबं पैकी कोपबं पूर्ण झाल्यामुळे प्रगतीपथाव कोपबंच्या खर्चात घट दिसते.
		प्र.सिं.क्षमता	९५३	७१४	-२३९	प्रगतीपथावर असलेल्या कोपबं पैकी कोपबं पूर्ण झाल्यामुळे प्रगतीपथाव कोपबंच्या सिं.क्षमतेत घट दिसते
	ागपूर	संख्या	११	१०	-१	१ कोपबं पूर्ण झालेला असा तो ०- हे.क्षमतेचा असल्यामुळे त्यात वाढ आहे.
	वळवणीचे बंधारे					
	गोंदिया	सु.किंमत	१५९	४३	-११६	२ वळवणीचे बंधारे प्रगतीपथावर आहेत.त्यापैकी एका योजोची किंम सुधारित केलेली असा दुस-या योज मूळ किंमत आहे.त्यामुळे सुधारित मुळ किंमतीपेक्षा कमी दिसते.
		जी.सा.क्षमता	७४	२१	-५३	ही आकडेवारी अंतिम समजण्यात
६	**प्रपत्र १ पूर्ण झालेल्या योजा**	**(०-१०० हे.)**				
	ल.पा.यो.					
	गोंदिया	संख्या	१९६	१९४	-२	स्था.स्तर विभागाच्या ११ व जि.प.विभागाच्या १८३ अशा १९४ पूर्ण झालेल्या आहेत. ही आकडेवा अंतिम समजण्यात यावी.
	भंडारा	जी.सा.क्षमता	१५०४	११६२	-३४२	ही आकडेवारी अंतिम समजण्यात
	को.प.बंधारे चंद्रपूर	प्र.सिं.क्षमता	२९९०२	२२५२९	-७३७३	ही आकडेवारी अंतिम समजण्यात
	गोंदिया	जी.सा.क्षमता	१४६२	१२८६	-१७६	ही आकडेवारी अंतिम समजण्यात
	ागपूर	संख्या	७३१	७२८	-३	ागपूर जि.प.विभागाची बेरीज चुक होती.ागपूर जि.प.विभागाचे ७२७ स्था.स्तर विभागाचा १ कोपबं अशी एकूण ७२८ कोपबं पूर्ण आहेत.
	भूमिगत बंधारे भंडारा	संख्या	५	०	-५	जि.प.विभाग व स्था.स्तर विभाग यांचेकडे भूमिगत बंधारे ाहीत.ही आकडेवारी अंतिम समजण्यात यावे
अ.क्र.	जिल्हा	बाब	सा २०१० साठी पुरविलेली माहिती	सा २०११ साठी पुरविलेली माहिती	फरक	खुलासा
	मा.मा.तलाव ागपूर	संख्या	२१७	२१६	-१	२००७ च्या जि.पुस्तिकेत सालई मा तलाव कुही व उमरेड या दोही तालुक्यात दर्शविला होता.परंतु हा तलाव उमरेड तालुक्यात असल्यामु कुही तालुक्यात वगळावा.
	भंडारा	----//----	१४३४	१०२५	-४०९	जि.प.विभागाो प्रत्यक्ष प्रगणा केल्य भंडारा जिल्हयातील ० ते १०० हे. असलेल्या मामा तलावांची संख्या आहे.
	चंद्रपूर	----//----	१९०१	१६७८	-२२३	एकूण १९०१ मामा तलांवापैकी २२ मामा तलावांचे पोट खाजगी असल्यामुळे,तलावांची थाळ जिर्ण ा्ल्यामुळे,जंगल विभागात व कोळस खाणीत गेल्यामुळे हे २२३ तलाव

						अस्तित्वात ाही.त्यामुळे १६७८ माम तलाव दर्शविण्यात आले आहेत.
	गडचिरोली	----//----	१६५८	१६४५	-१३	जि.प.विभागाो प्रत्यक्ष प्रगणाा केल्य तसेच तलाठी रेकॉर्ड प्रमाणे गडचि जिल्हयातील ० ते १०० हे.क्षमता असलेल्या मा तलावांची संख्या १६४५ आहे.
	प्रपत्र २ : प्रगतीपथावरिल योजाा	**(०-१०० हे.)**				
	ल.पा.यो.					
	गोंदिया	संख्या	५६	५५	-१	स्था.स्तर विभागांच्या २७ व जि.प.विभागाच्या २८ अशा ५५ लप प्रगतीपथावर आहेत.ही आकडेवारी अंतिम समजण्यात यावी.
	भंडारा	----//----	९	६	-३	ल.पा(जि.प) विभाग,भंडारा यांाी २००५,२००६ व २००७ या वर्षी ८ ल.पा.तलाव प्रगतीपथावर दर्शविले होते.सा २००८ मध्ये २ ल.पा तला वगळले,त्यामुळे २००८ च्या जि.पुरि ६ ल.पा.तलाव दर्शविले होते.सा २ मध्ये १ पूर्ण झाल्यामुळे ६ प्रगतीपथ आहेत.
	गडचिरोली	----//----	१०	९	-१	ही आकडेवारी अंतिम समजण्यात
	को.प.बंधारे वर्धा	प्र.सिं.क्षमता	२५१	१७९	-७२	सा २०१० मध्ये प्रगतीपथावर असलेल्यापैकी काही बंधारे पूर्ण झा आहे.व तेवढेच ाव्याो समाविष्ट झा आहे.त्यामुळे संख्या सारखी असली इतर बाबीत बदल झालेला आहे.
	गाव तलाव					
	गोंदिया	संख्या	२९३	१	-२९२	माहिती अदयावत होवू ०-१०० हे.क्षमतेच्या स्था.स्तर विभागाच्या २ जि.प.विभागाच्या २ अशा एकूण २ गांव तलावाची ोंद घेण्यात आली.त्यामुळे प्रगतीपथावरील संख्य कमी झाली.
अ.क्र.	जिल्हा	बाब	सा २०१० साठी पुरविलेली माहिती	सा २०११ साठी पुरविलेली माहिती	फरक	खुलासा
	भंडारा	----//----	४५	१	-४४	माहिती अदयावत होवू ०-१०० हे.क्षमतेच्या स्था.स्तर विभागाच्या ३ झालेल्या गांव तलावांची ोंद घेण्या आली.त्यामुळे प्रगतीपथावरील संख्य कमी झाली.
	ागपूर	जी.सा.क्षमता	१७०	६	-१६४	१७० ही आकडेवारी स.घ.मी.मध्ये दर्शविण्यात आली होती.आता दिले ६.०२ ही आकडेवारी दलघफू मध्ये
	उपसा सिं.यो.					
	चंद्रपूर	प्र.सिं.क्षमता	५६०	३६०	-२००	ही आकडेवारी अंतिम समजण्यात
	साठवण तलाव					
	भंडारा	संख्या	१९	०	-१९	ही आकडेवारी अंतिम समजण्यात
	मा.मा.तलाव चंद्रपूर	संख्या	३८	०	-३८	मामा तलावांचे बांधकाम हे २५० ते वर्षापूर्वी केले आहे त्यामुळे मामा तलावांचे ाव्याो कधीच बांधकाम के जात ाही.त्यामुळे प्रगतिपथावरील मा.मा.तलाव वगळण्यात यावे.
	गडचिरोली	संख्या	९२	०	-९२	

संशोधा अधिकारी -वर्ग १

सांख्यिकी कक्ष
दि.

सविनय सादर,

लघु पाटबंधारे योजनांची ०-१०० व १०१-२५० हेक्टर सिंचन क्षमतेची दि.१/४/२०११ ची जिल्हानिहाय माहिती पुस्तिका सर्व मंडळाकडील प्राप्त माहितीच्या आधारे व आपण वेळोवेळी केलेल्या मार्गदर्शन व निर्देशानुसार तयार केली असून सोबत विहीत प्रपत्रात
मान्यतेस्तव सादर केली आहे.

नाशिक व नागपूर मंडळाच्या प्राप्त माहितीमध्ये काही ठिकाणी त्रुटी आढळल्या आहेत. त्याबाबतचे शुध्दीपत्रक मा.मु.अभियंता यांचे सुचनेनुसार पुस्तिकेत जोडले आहे.

कृपया पुस्तिकेचा प्रारुप मान्य असल्यास प्रस्तावनेवर स्वाक्षरी होणेस विनंती आहे.

सदर पुस्तिकेमध्ये मागील वर्षीप्रमाणे महाराष्ट्राचा नकाशा (मोठा),औरंगाबाद वगळून बाकी सर्व मंडळाकडून प्राप्त झालेले लघु पाटबंधारे योजनांचे फोटो स्कॅन करुन टाकावयाचे आहेत.तसेच सदर पुस्तिकेच्या १०० प्रती भाडांर शाखेकडून छपाई करुन घेण्यासाठी मान्यता मिळण्यास विनंती आहे.

संशोधन सहाय्यक

संशोधन अधिकारी -वर्ग १

सहाय्यक मुख्य अभियंता,(प्रशासन)

सहाय्यक मुख्य अभियंता,(तांत्रिक)

मुख्य अभियंता,
ल.पा.(स्था.स्तर),पुणे.